

1664

Kiskunhalasi Református Kollégium

Szilády Áron Gimnáziuma

6400 Kiskunhalas, Kossuth u. 14. Tel: 77/421-215

OM: 027956

Latin nyelv

Helyi tantárgyi tanterv

4 évfolyamos általános (és tagozatos) kerettantervű gimnáziumi osztályok

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

Az alábbi latin tanterv 9-12. évfolyamokra, heti 3-3 órára készült. Iskolánkban a latin nyelv a 9. évfolyamtól kezdődően második idegen nyelvként választható. A nyolc évfolyamos képzésben részt vevő diákok 7. évfolyamtól – a Latin örökségünk tantárgyra építve – szakkör keretében megkezdhetik a latin nyelv tanulását, illetve 9. évfolyamtól második nyelvként választhatják azt. Négy évfolyamos képzésünkben fakultatívan harmadik nyelvként is tanulható a latin, ez esetben a tanulók osztályozó vizsgával osztályzatot is szerezhhetnek.

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszerét az alábbiakban részletesen taglaljuk.

A tantárgy órakerete:

<i>Évfolyam</i>	<i>Heti órakeret</i>	<i>Évi órakeret</i>	<i>Kerettantervi órakeret</i>	<i>Helyi tervezésű órakeret</i>
9	3	107	97	10
10	3	107	97	10
11	3	107	97	10
12	3	91	85	8

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A szabadon tervezhető órakeretből a kerettantervi javaslatához képest megemelt óraszámot és az ahhoz rendelt tantervet tanévenként jelezzük.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 3. sz. mellékletében kiadott Latin nyelv tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta:

Dr. Czeglédi Sándornak, a hódmezővásárhelyi Bethlen Gábor Református Gimnázium és Szathmáry Kollégium tanárának (mint a Református Pedagógiai Intézet által felkért szakértőnek) a munkáját lényegi módosítások nélkül felhasználva:
dr Szabó Ferenc Krisztián.

Megjegyzés:

Latin nyelv tantárgyból igény és lehetőség szerint (akár tehetséggondozó szakkör keretében, megnövelt óraszámban) a tanulóknak lehetőséget biztosítunk tanulmányi versenyekre való felkészülésre, pl.

- Ábel Jenő Latin tanulmányi verseny (Ókortudományi Társaság szervezése)
- Horváth István Károly Latin Nyelvi Verseny (SZTE szervezése)
- Latin Nyelv OKTV

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta:

Varga Judit igazgató.

2. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

2. 1. táblázat: A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret

9. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Grammatika	35	3	38
Szövegfeldolgozás	35	3	38
Művelődés	27	4	31
Évfolyam összesen	97	10	107

10. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Grammatika	35	4	38
Szövegfeldolgozás	35	4	38
Művelődés	27	2	31
Évfolyam összesen	97	10	107

11. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Grammatika	35	0	35
Szövegfeldolgozás	31	7	38
Művelődés	31	3	34
Évfolyam összesen	97	10	107

12. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Grammatika	23	0	23
Szövegfeldolgozás	30	6	35
Művelődés	30	2	31
Évfolyam összesen	83	8	91

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

2. 2. táblázat: A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

9. évfolyam:	Szabad órakeret:	10
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Grammatika	Rendszerezés, áttekintés (Elmélyítésre szolgáló időkeret).	3
Szövegfeldolgozás	Adeste fideles feldolgozása.	1
	Ovidius szövegeinek feldolgozása (Elmélyítésre szolgáló időkeret).	2
Művelődés	Jézus születése az európai művészetben.	1
	Knósszosz régészeti feltárása (IKT felhasználásával).	1
	Delphoi emlékműve (IKT felhasználásával).	1
	A trójai mondakör az európai képzőművészetben (IKT felhasználásával).	1
	Összesen:	10

10. évfolyam:	Szabad órakeret:	10
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Grammatika	A szenvedő szerkezet megértése, ablativus absolutus, accusativus cum infinitivo gyakorlása (Elmélyítésre szolgáló időkeret).	4
Szövegfeldolgozás	Eia recolamus ének feldolgozása.	1
	Ovidius szövegeinek feldolgozása.	3

	zása (Elmélyítésre szolgáló időkeret).	
Művelődés	A római ház, középületek Rómában és a Római Birodalom területén (IKT felhasználásával).	2
	Összesen:	10

11. évfolyam:	Szabad órakeret:	10
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Szövegfeldolgozás	Veni redemptor gentium ének feldolgozása.	1
	Jacopone da Todi: Stabat mater c. versének feldolgozása.	1
	Vergilius és Cicero szövegeinek feldolgozása (Elmélyítésre szolgáló időkeret).	5
Művelődés	Vergilius műveinek hatása az európai művészetre (IKT felhasználásával).	1
	Cicero jelentősége a retorika és a filozófia történetében (Elmélyítésre szolgáló időkeret).	2
	Összesen:	10

12. évfolyam:	Szabad órakeret:	8
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Szövegfeldolgozás	Karácsonyi ünnepkörhöz kapcsolódó szövegek keresése (IKT felhasználásával).	1
	Horatius és Tacitus szövegeinek elemzése (Elmélyítésre szolgáló időkeret).	5
Művelődés	Liturgikus szövegek és egyház-	2

	zene a középkortól napjainkig (IKT felhasználásával).	
	Összesen:	8

3. Tantárgyi bevezető:

A latin nyelv tanítása során érvényesül a Nemzeti köznevelési törvénynek és NAT-nak az alapelve, amely az oktatás feladatát a nemzeti műveltség átadásában, az egyetemes kultúra közvetítésében, a szellemi-érzelmi fogékonyság és az erkölcsi érzék elmélyítésében jelöli meg. A latin nyelv tanulása közben változatos módon fejlődnek a tanuláshoz szükséges készségek, képességek, ismeretek és attitűdök. Ezek megalapozzák a tanulóknál a közjóra, a nemzeti és társadalmi összetartozásra való törekvést. A tanulók a római irodalommal való ismerkedés közben egyéni és közösségi célok összhangjával és feszültségével találkoznak, így az együttműködési formák keresése iránti igény is erősödik bennük. A szövegek megértéséhez szükséges önfegyelem és képzelőtehetség hat intellektuális érdeklődésük felkeltésére. Lehetőség nyílik arra, hogy az elsajátított tudás beépüljön énképükbe, fejlődjék önismeretük.

Latintanulással sokoldalúan lehet fejleszteni a tanulás képességet, fokozható a tanulás iránti motiváció, és mód nyílik különböző tanulási stratégiák elsajátítására. A pedagógusnak fel kell tárnia a tanulók előzetes ismereteit, és törekednie kell a belső motiváció megerősítésére is. Az egyénekhez alkalmazkodó differenciált módszerek segítenek az eltérő igényű tanulók fejlesztésében, motivációjuk megőrzésében. Ezek a módszerek a tehetséggondozásban is fontos szerepet játszanak.

A latin nyelvvel való foglalkozás fejleszti a tanulók anyanyelvi kommunikációs kompetenciáját a nyelvészeti fogalmak rendszerszerű használata, a szövegek többrétegű jelentésének felfedezése, pontos és stílushű fordítások készítése révén.

A latin nyelv esetében az idegen nyelvi kompetenciát írott szövegek olvasásával és értelmezésével fejlesztjük. A latintanulásban nagy szerepe van a szövegszerkesztés logikai vizsgálatának. E tevékenység során megerősödnek a matematikaihoz hasonló logikai kompetenciák: az analízáló és szintetizáló képesség, a fogalmakra épülő összefüggések keresése, az érvek láncolatának követése. Ezek segítik majd a tanulókat a jelenségek megértésében, a problémák megoldásában az élet különböző területein.

A latin nyelv tanulása során erősödik a környezettudatos és a társadalmi kérdések iránt felelősséget érző gondolkodás. A vidéki életvitel, a városi ház, a mezőgazdaság kultúrájának megismerése segít a munkaeszközök, a munkamódszerek, a munkaszervezés és a munka fontosságának megértésében. Az emberi kapcsolatok elemző értékelésével a tanuló mélyebben megérti a család társadalmi szerepét, illetve a családon belüli szerepeket, feladatokat. A tanuló a latin művelődéstörténet segítségével értelmezheti a szülői és gyermeki felelősség fogalmát, erősödhet benne a különböző generációk tagjai iránti tisztelet. A neveléssel, az iskolázás jel-

legzetességeivel, az iskoláztatás szakaszaival való foglalkozás során rávilágíthatunk a tanulás fontosságára.

A tanulók alaposabban megismerik a klasszikus műveltség és a mai európai kultúra közötti folyamatosságot, ennek közvetítő eszközeit, a művészetek és a tudományok hagyományőrző funkcióját. A művészetekkel mint az önismeret, önkifejezés eszközeivel való foglalkozás, segít az egyéniség kibontakoztatásában. Az ókori görögök és rómaiak tudatosan figyeltek testi egészségükre; e gondolatok művészi megformálásával ismerkedve fejlődhet a tanulók egészségtudatos gondolkodása. A logikus gondolkodás fejlesztése hozzájárul a digitális kompetencia fejlesztéséhez, pl. az információ felismerésében, értékelésében, bemutatásában, a közvetített tartalmak kritikus és etikus használatában. Mód nyílik a digitális kompetencia közvetlen fejlesztésére is, ha a tanítás és a tanulás során felhasználjuk az internet által nyújtott lehetőségeket, pl. a megfelelő források keresésére, művelődéstörténeti anyagok online tanulmányozására és szótározáskor.

Mindezek a tartalmak és tevékenységek együttesen a szociális és állampolgári kompetencia, illetve a kezdeményezőképeség vonatkozásában is éreztetik fejlesztő hatásukat: a személyek és kultúrák közötti párbeszédre törekvésben, a különböző nézőpontok megértésében, az emberi jogok tiszteletében, a reális alapokon nyugvó nemzeti identitásban és az Európához való kötődésben, valamint a kreatív és innovatív problémamegoldó tevékenységben.

A szövegek feldolgozása során az esztétikai-művészeti tudatosság is fejlődik. A tanulók nyitottabbá válnak, képesek lesznek arra, hogy egyes műalkotásokat mélyebben megértsenek, önállóan feldolgozzanak. A művekben megjelenített témák, élethelyzetek, formai megoldások megvitatásával fejlődik esztétikai érzékük és szociális kompetenciájuk, erősödnek empátiás képességeik, fogékonyabbak lesznek a nemzeti és az európai kulturális örökség iránt, így az átlagosnál nagyobb beleélő képességre tehetnek szert.

Mindezek a célok és feladatok megkívánják a hatékony, önálló tanulás fejlesztését. Ennek elősegítése érdekében, illetve a NAT-tal és a latintanítás hazai hagyományaival összhangban a latin kerettanterv három tematikai egységre épül: grammatikai ismeretek, szövegfeldolgozás, műveltség.

A NAT az idegen nyelv tanulásának legfontosabb célját a kommunikatív kompetencia, ezen belül a nyelvi kompetencia fejlesztésében határozza meg. Tekintettel arra, hogy a latin nyelvet elsősorban írott szövegek olvasására és megértésére használják a tanulók, a nyelvi kompetenciák fejlesztésében kiemelt szerepet játszanak a *grammatikai ismeretek* a célrendszer meghatározásakor. A grammatikai tanulmányok célja a latin nyelv nyelvtanának megis-

mertetése, a mondatelemzéshez szükséges nyelvészeti fogalmak kialakítása, valamint a grammatikai elemző készség fejlesztése.

A *szövegfeldolgozás* a NAT-ban „szövegkompetencia és közvetítői készségnek” nevezett kompetenciaterületet tartalmazza. Itt részletezzük a szövegértés fejlesztését szolgáló ismeretanyagot. Ennek az a célja, hogy fejlesszük az irodalmi művek befogadására való készséget a szövegek grammatikai és stilisztikai elemzésén keresztül.

A *műveltség* címet viselő tematikai egységbe kerül a NAT-ban „célnyelvi műveltség, interkulturális kompetenciaként” megjelölt terület. A NAT „nevelési és tantárgy-integrációs lehetőségek kihasználása”, illetve *az információs és kommunikációs technikák alkalmazásai képességének fejlesztése* néven említett fejlesztési területeket a kerettanterv a három felsorolt tematikai egység keretei között részletezi.

Az esetek többségében minden latinórán előfordul mindhárom kerettantervbéli tematikai egység. Ezért helyi tantervünkben a kerettanterv szerinti tematikai egységeket a felhasznált tankönyveket követve osztottuk be új tematikai egységekbe.

Az otthoni, napközis, tanulószobai felkészülés során a felhasznált tankönyvekben javasolt feladatokat és a szaktanár által készített feladatokat kell a tanulónak elvégeznie. Egy-egy órára legfeljebb kb. 25-30 perc alatt elvégezhető feladat adható, számolva azzal, hogy a tanuló rendszeresen felkészül és legalább jó szinten teljesíti a követelményeket. Ha ennél kevesebbet teljesít, a lemaradás csökkentése érdekében kb. 35-40 perc alatt elvégezhető feladat is kijelölhető.

4. Tantárgyi tartalom: az egyes tematikai egységek elemzése évfolyamonként

A négy évfolyamos képzés két pedagógiai szakaszból áll, ezek sajátos fejlesztési céljai a következők:

9-10. évfolyam: A tanulók a latintanítás e kezdeti szakaszában is megfigyelik az ókori görög és római műveltség kapcsolatát, és ennek a magyar és európai kultúrára gyakorolt hatását. A római hősookról szóló elbeszélések fejlesztik az erkölcsi érzéket; fontos szerepük van az állampolgárságra és a demokráciára nevelésben. A rómaiak hétköznapi életéről szóló olvasmányok az önismeretre, a családi életre és a testi-lelki egészségre nevelésben fejtenek ki pozitív hatást.

A tanulók anyanyelvi kompetenciája is fejlődik a latin nyelvtan szabályrendszerének megértésével és a mondatok elemzésével. A magyar és a latin nyelv sajátosságainak összevetése fejleszti a tudatos nyelvhasználatot és a logikai kompetenciát.

A motiváció megőrzéséhez differenciált haladásra, az egyéni különbségek fokozott figyelembe vételére van szükség. A rendszeres ismétlés, egyes tanulók holtpontra való átsegítése kiemelten fontos a további együtt munkálkodás érdekében. A motiváló hatásban segíthet az internet használata is (pl. előadás, prezentáció készítése).

Az internet által biztosított lehetőségek segíthetik a motiváció fenntartását, az önálló tanulási stílus kialakítását. A latin olvasmányokkal együtt feldolgozott képek, műalkotások elemzése révén alakul a tanulók önálló ízlése.

A tanulók elsősorban adaptált latin szöveg megértése és magyar fordítása során használják a célnyelvet. A szövegek értelmezése révén nyitottabbá válnak más kultúrák iránt. Nevelési és tantárgyi integráció elsősorban magyar nyelv és irodalom, történelem, rajz és vizuális kultúra, valamint az informatika tantárgyakkal valósítható meg.

A latintanulás során a tanulók érzékenyebbé válnak az emberi értékek megértésére és elfogadására. A tantárgy hozzájárul a méltányosság iránti fogékonyság kialakulásához és a közösségi érdek jobb belátásához.

A tanulók képessé válnak nyelvtanulási problémáik megfogalmazására, e problémák segítségével való megoldására.

11-12. évfolyam: A tanulóknál erősödik az európai kultúra értékeinek tisztelete, és a magyarországi latin hagyományok megismerésével a magyarság Európához tartozásának tudata. Ezzel együtt belátják a görög-római és zsidó-keresztény gyökerű európai műveltség etikai normáit, felismerik a normakövetés jelentőségét.

A tanulók idegen nyelvi kompetenciáinak fejlődésével együtt élményszerűvé válhat a latin nyelvű irodalmi alkotások megismerése és elemzése. A hosszabb-rövidebb irodalmi szövegek esztétikai értékeinek vizsgálata segíti a tanulókat abban, hogy más tantárgyak (magyar irodalom, vizuális kultúra) keretében is felismerjék ezeket.

A motiváció megőrzésében sok egyéni szereplésre, a tanulók véleményének megértésére és rendszeres beszélgetésre, alkotó vitára van szükség. A motiváció fenntartásában segíthet az internet használata (pl. latin szerzők szövegeinek keresése, különböző szövegváltozatok egybevetése). A tanulók tudatosan használják a latin grammatika sajátos kifejezéseit. A rendszeres ismétlés továbbra is fontos a sikeres munka elvégzéséhez.

A latin olvasmányok esztétikai értékeinek megismerése során fejlődik a tanulók képessége arra, hogy összevegyék személyes történeteiket, érzéseiket, élményeiket a történelemben, irodalomban tanultakkal és feldolgozzák azokat. A hosszabb-rövidebb irodalmi szövegek esztétikai értékei segítik a tanulókat abban, hogy más tantárgyak (magyar irodalom, rajz és vizuális kultúra) vonatkozásában is felismerjék ezeket. A szövegekhez kapcsolódó képek,

műalkotások elemzése lehetőséget nyújt esztétikai élmények megélésére, az esztétikai érzék fejlesztésére.

A tanulók a nyelvhasználatot igénylő feladatokat hosszabb-rövidebb eredeti, irodalmi latin szöveg megértésével és fordításával és értelmezésével oldják meg. A szövegek értelmezése során befogadó magatartást tanúsítanak más kultúrák iránt és kifinomodnak nyelvtanulási stratégiáik. A nevelési és tantárgy-integrációs feladatok elsősorban a magyar nyelv és irodalom, a történelem, a rajz és vizuális kultúra, valamint az informatika tantárgyakkal valósíthatók meg.

A latintanulás révén a tanulók jobban megbecsülik az emberi értékeket. Könnyebben megértik a közösség érdekében gyakorolt méltányosság szerepét, és maguk is részt vállalnak közélettel kapcsolatos vitákban. Nyelvtanulási problémáikat igyekeznek szakszerű terminológiával megfogalmazni, és a problémákra adott válaszok alapján tudásukat fejleszteni. Fejlődőben lévő empátikus készségük más problémák megoldásában is segíti őket.

A NAT szerint az élő idegen nyelvekre megfogalmazott közös referenciakeret párhuzamba állítható a latin kimeneti követelményekkel, de még nem adaptálták a nemzetközi referenciakeret összes szintjét a latin nyelvre. A kerettanterv B1 szintre, illetve annál kicsivel magasabb szintre készült, de a hazai latintanítás hagyományaihoz híven lehetőséget kínál arra, hogy a tanulók az adott időkeretben ennél magasabb szintre is eljuthassanak.

	10. évfolyam, minimumszint	12. évfolyam, minimumszint
Latin nyelv	A2	B1

9. évfolyam

Tematikai egység	I. De Italia	Órakeret 11
Előzetes tudás	<p>A magyar nyelv sajátosságainak ismerete, az első idegen nyelv tanulása során elsajátított grammatikai ismeretek.</p> <p>A magyar mondat szerkezeti egységei. A mondat egységeinek azonosítása, a közöttük levő kapcsolatok felismerése.</p> <p>Az ókor fogalma.</p>	

	Néhány fontosabb itáliai földrajzi objektum (Itália, Róma).
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyalt latin nyelvi kategóriák megértése. Latin nyelvű szövegek helyes, hagyományos magyar ejtés szerinti felolvasásának fejlesztése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: A latin kiejtés szabályainak elsajátítása (a hosszúságok és hangsúlyok biztos alkalmazása, hangos olvasás a hagyományos magyarországi ejtés szerint, diktálás utáni írás).</p> <p>Az I. declinációs főnevek ragozása.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek, sentenciák.</p> <p>Művelődés: Itália, a latin használatának időbeli és térbeli kiterjedése és mai szerepe.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom; történelem:</i></p> <p>Párhuzamok (pl. a nyelvi jelek rendszere, írásjelek, szóelemek, hangok, névmások rendszere, szófajok rendszere, igeképzés).</p> <p>A magyar nyelvben használt latin eredetű szavak felismerése</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése.</p> <p><i>Földrajz:</i> Topográfiai ismeretek.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> a szövegben használt szavak, kifejezések más nyelvekben.</p> <p>Hasonló szerkesztési, grammatikai rendszer (pl. praeposíciók rendszere)</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Declinatio, nominativus, accusativus, genitivus, dativus, ablativus, singularis, pluralis, masculinum, femininum, neutrum, praeposíciók, indoeurópai nyelvcsalád

Tematikai egység	II. De Graecia		Órakeret 11
Előzetes tudás	<p>A magyar nyelv és a már tanult élő idegen nyelv grammatikai rendszere között közös, illetve eltérő vonások felismerése.</p> <p>Néhány grammatikai szakkifejezés ismerete, szófaj- és mondatelemzés (pl. a szófajok, az esetek helyes használata, melléknév és főnév egyeztetése, ige, igemódok).</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A grammatikai kifejezések rendszerszerű használata.</p> <p>Alapszintű szövegelemző készség kialakítása.</p> <p>A tárgyalt latin nyelvi kategóriák megértetése.</p> <p>A görög-római istenvilág és a zsidó-keresztény egyistenhit különbségei.</p>		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>Grammatikai ismeretek: A II. declinációs főnevek ragozása; az I.-II. declinációs melléknevek szótári alakja, ragozása.</p> <p>A melléknév- és főnév egyeztetés (a melléknév és a főnév sorrendje, párhuzamos ragozásuk gyakorlása pl. ragozás szóban, írásban, hiányos szerkesztéssel).</p> <p>Az ige szótári alakja első két tagjának értelmezése; a négy coniugatio elkülönítése; az I. imperativus activi.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek, sentenciák.</p> <p>Művelődés: Bevezetés a görög és római vallási életbe.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése.</p> <p>Alapvető információk görög és római istenekről.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	coniugatio, imperativus, sententia		

Tematikai egység	III. De deis multis Graecorum et Romanorum	Órakeret 11
Előzetes tudás	Mondattani alapfogalmak (pl. szófajok felismerése, egyszerűbb mondatok elemzése).	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyalt latin nyelvi kategóriák megértetése. A görög és a római kultúra egymáshoz való viszonyának megértetése néhány szempontból.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Vocativus (személynevek keresése); a III. declinációs mássalhangzós tövű főnevek ragozása; személyragok az igeragozásban; a praes. impf. ind. jelentése, ragozása; a praet. impf. ind. jelentése, ragozása.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek, sentenciák.</p> <p>Művelődés: A legfontosabb görög istenek és római megfelelőik.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p> <p><i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	vocativus, praesens, praeteritum, indicativus, imperfectum	

Tematikai egység	IV. Mens sana in corpore sano	Órakeret 11
Előzetes tudás	<p>Néhány grammatikai szakkifejezés ismerete, szófaj- és mondatelemzés (pl. a szófajok, az esetek helyes használata, melléknév és főnév egyeztetése, szóelemek, ige, igemódok).</p> <p>Néhány fontosabb görög földrajzi objektum (pl. Olümposz, Olüm pia).</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyalt latin nyelvi kategóriák megértetése. A névszó- és igeragozási ismeretek segítségével a tudásszintnek megfelelő latin mondatok elemeztetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: A III. declinációs i-tövű főnevek ragozása; a III. declinációs melléknevek szótári alakja, ragozása; a fut. impf. ind. jelentése, ragozása.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek, sentenciák. Pl. De Apolline et Baccho. Hippomenes et Atalanta (Ovi-</p>		<p><i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> sporttörténet.</p>

dius: Metamorphoses X. 631-633, 662-670)	
Művelődés: A sport a görögök életében.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Futurum, sztadion, pentatlon, pankráció, metrika, hexameter

Tematikai egység	V. De Creta et de divinatione	Órakeret 12
Előzetes tudás	A mondat egységeinek azonosítása, a közöttük levő kapcsolatok felismerése. Néhány fontosabb görög földrajzi objektum (pl. Kréta, Delphoi, Epidaurosz).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A latin mondatok elemeztetése, az áttekintő, a rendszerező és a szintetizáló képesség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Tőszámnevek 1-20; a supinum accusativusa; az ige szótári alakjának harmadik és negyedik tagja; perfecta actio; a praes. perf. ind. jelentése, ragozása.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek, sentenciák. Pl. Icarus (Ovidius: Metamorphoses VIII. 223-226, 231-235).</p> <p>Művelődés: A krétai kultúra, a jóslás szerepe a görög kultúrában.</p> <p>Adeste fideles ének feldolgozása. Jézus születése az európai művészetben.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mondák, legendák, mítoszok, mitológiai történetek a magyar irodalom órákon.</p> <p><i>Etika:</i> A lelkiismeret, jó és rossz, bűn és erény. Az egyén választása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p> <p><i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Supinum, perfectum, minőszi kultúra	

Tematikai egység	VI. De interitu Troiae	Órakeret 10
Előzetes tudás	Néhány fontosabb görög földrajzi objektum (pl. Trója, Spárta, Mükéné).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A latin mondatok elemeztetése, az áttekintő, a rendszerező és a szintetizáló képesség fejlesztése. A görög és a római kultúra egymáshoz való viszonyának megértetése néhány szempontból.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: IV. declinatio; praeteritum perfectum indicativi; futurum perfectum indicativi.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek, sentenciák.</p> <p>Művelődés: A trójai mondakör és utóélete.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Az emberiség történetének főbb korszakai; az ókori görög kultúra korszakai.</p> <p>A fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Trójai faló, trójai háború.	

Tematikai egység	VII. De numinibus Itolorum	Órakeret 10
Előzetes tudás	Néhány grammatikai szakkifejezés ismerete, szófaj- és mondatelemzés (pl. a szófajok, névmás, határozószó, igemódok). A görög és a római kultúra egymáshoz való viszonyának megértetése néhány szempontból.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A névszó- és igeragozási ismeretek segítségével a tudásszintnek megfelelő latin mondatok elemeztetése. A szövegelemző és fordítási készség fejlesztése ismert, kommentárral	

	ellátott és kommentár nélküli szövegeken. Verses vagy prózai szöveg (memoriter) tanulási technikájának elsajátítása, a memorizálás segítése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Grammatikai ismeretek: Az V. declinatio; a személyes névmás; a coniunctivus fogalma; praesens imperfectum coniunctivi. Szövegfeldolgozás: Pl. Palilia (Ovidius: Fasti IV. 747-748, 763-768, 771-776), De Termino (Ovidius: Fasti II. 643-644, 657-660, 683-684), Pater Noster. Művelődés: A római vallás sajátosságai.	<i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben. <i>Informatika:</i> keresés az interneten.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Coniunctivus, pentameter, distichon, művészi tagolás, skandálás. Penates, Manes, Ianus, Terminus, Pales, Fortuna, genius

Tematikai egység	VIII. De regibus Romanorum	Órakeret 10
Előzetes tudás	Néhány grammatikai szakkifejezés ismerete, szófaj- és mondatelemzés (pl. melléknév és főnév egyeztetése, melléknevek fokozása).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A latin nyelv nyelvtani jelenségeinek sokoldalú feldolgoztatása. A latin mondatok elemeztetése, az áttekintő, a rendszerező és a szintetizáló képesség fejlesztése. A fordítástechnika javítása rövid mondatok magyarról latinra fordításával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Grammatikai ismeretek: Ismétlés: alapvető nyelvtani kifejezések magyarul és latinul, a declinatio, indicativus - coniunctivus - imperativus (pl. igemódok, igeidők transzformálása). A melléknevek fokozása (a kivételek fontosságának rögzítése); praeteritum imperfectum coniunctivi. Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek, sententi-	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése. <i>Informatika:</i> Tartalmak keresése az interneten. Az inter-	

ák. Pl. De Horatiis et Curiatiis (könnyített szöveg Livius Ab urbe condita című művéből). Művelődés: Mondák a rómaiak eredetéről, Róma alapítása.	aktív tábla alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Melléknevek fokozása. Gens, pater familias, patricius, plebeius, senator, cliens, fides.

Tematikai egység	IX. De magistratibus	Órakeret 10
Előzetes tudás	Mondattani alapfogalmak (pl. szófajok felismerése, egyszerűbb mondatok elemzése).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ókori Róma jellegzetességeinek megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: imperfecta actio – perfecta actio, a személyes névmás ragozása. A vonatkozó névmás ragozása; a birtokos névmás ragozása; praesens perfectum coniunctivi.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek, sententiák. Pl. De magistratibus. De Horatio Coclite (könnyített szöveg Livius Ab urbe condita című művéből).</p> <p>Művelődés: A köztársaságkori Róma államszervezete.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> a szövegben használt szavak, kifejezések más nyelvekben.</p> <p><i>Informatika:</i> interneten elérhető szótárak, internetes szövegkiadások keresése és felhasználása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vonatkozó névmás, birtokos névmás. Comitia, tribunus plebis, consul, praetor, censor.	

Tematikai egység	X. De familia Romana	Órakeret 11
-------------------------	-----------------------------	------------------------

Előzetes tudás	Mondattani alapfogalmak (pl. szófajok felismerése, egyszerűbb mondatok elemzése).
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A Római életmód néhány jellegzetességének megismertetése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Kapcsolódási pontok	
<p>Grammatikai ismeretek: ismétlés: tőszámnevek 1-20. Adverbium; sorszámnevek 1-20 (a melléknévragozás és a névmási ragozás jegyeinek felfedezése); a <i>hic, haec, hoc</i> ragozása; praeteritum perfectum coniunctivi.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek, sentenciák. Pl. Inscriptio Scipionis, Carmen Pui timidi.</p> <p>Művelődés: Család és iskola az ókori Rómában.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> a szövegben használt szavak, kifejezések más nyelvekben.</p> <p><i>Informatika:</i> interneten elérhető szótárak, internetes szövegkiadások keresése és felhasználása.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Adverbium, sorszámnév, praenomen, nomen gentile, cognomen, toga virilis, ludus, schola, ludimagister, paedagogus.

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	<p>A tanulók legyenek képesek felismerni és felhasználni a latin nyelv legfontosabb alaktani jellegzetességeit. Legyenek képesek egyszerű mondatok értelmezésére.</p> <p>Tudjanak ismert latin szöveget helyes intonációval, verses szöveget a megfelelő időmérték szerint felolvasni. Legyenek képesek ismeretlen nyelvtani elemeket nem tartalmazó mondatok készségi szintű elemzésére és magyarra fordítására tanári segítséggel, az alapszókincs megfelelő elsajátítása mellett. Tudjanak memoriterek felidézni és egyszerű latin mondatokat önállóan megalkotni.</p> <p>A tanulók rendelkezzenek alapvető információkkal a görög és a római kultúra kapcsolatáról, életmódjukról.</p>
---	--

10. évfolyam

Tematikai egység	I. De Comoedia Romana	Órakeret 8
Előzetes tudás	A magyar nyelv és a már tanult élő idegen nyelv grammatikai rendszere között közös, illetve eltérő vonások felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A grammatikai-stilisztikai kifejezések rendszerszerű használata, a grammatikai és stilisztikai elemzőkészség kialakítása.</p> <p>A görög és a római kultúra egymáshoz való viszonyának megértetése néhány szempontból.</p> <p>A görög-római kultúrának mint az európai műveltség egyik alapjának megismertetése.</p> <p>Ismerkedés a római irodalommal.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: imperfectum indicativi activi ragozása.</p> <p>A szenvedő igeragozás fogalma; az imperfectum indicativi passivi ragozása.</p> <p>A szenvedő szerkezet felismerése és fordítása mondatok elemzése révén (a szószerinti és a magyaros fordítás párhuzamos gyakorlása).</p> <p>Szövegfeldolgozás: Pl. Plautus: Aulularia 385-396;</p> <p>Mucius Scaevola (könnyített szöveg Livius Ab urbe condita című művéből).</p> <p>Művelődés: A római irodalom kezdetei. A római komédia az európai művelődéstörténetben (a görög újkomédia hatása Plautusra, Plautus művészete és utóélete).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Az irodalomórákon megismert antik szerzők tevékenysége. Műfajok az ókori görög irodalomban. Molière alkotásai.</p> <p><i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Passivum, comoedia	

Tematikai egység	II. De Roma antiqua	Órakeret
-------------------------	----------------------------	-----------------

		9
Előzetes tudás	Mondattani alapfogalmak (pl. szófajok felismerése).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyalt latin nyelvi kategóriák megértetése. Az ókori Róma jellegzetességeinek megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: a supinum accusativusa és a supinum-tő.</p> <p>A participium fogalma; participium imperfectum; participium perfectum; a <i>domus</i> ragozása; praesens imperfectum coniunctivi passivi; praeteritum imperfectum coniunctivi passivi.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek, sentenciák. Pl. az Ara Pacis felavatásának napja (Ovidius: Fasti I., 711-722)</p> <p>A grammatika, a fordítási készség és a skandálás gyakorlása.</p> <p>Művelődés: Az ókori, reneszánsz és barokk Róma híres középületei, közterei.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A magyar nyelvben használt latin és görög eredetű szavak felismerése.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A római történelem a kezdetektől Augustus koráig.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p> <p><i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Participium, Capitolium, Forum Romanum, Traianus oszlopa, Colosseum, Ara Pacis Augustae, Pantheon, diadalív, vízvezeték	

Tematikai egység	III. De spectaculis	Órakeret 8
Előzetes tudás	Néhány grammatikai szakkifejezés ismerete, szófaj- és mondatelemzés (pl. a szófajok, az esetek helyes használata).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapszintű szövegelemző készség kialakítása, a tárgyalt latin nyelvi kategóriák megértetése. A fordítástechnika javítása rövid mondatok magyarról latinra fordításá-	

	val. Római életmód, az ókori Róma jellegzetességeinek megismertetése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: a cselekvő igeragozás perfectumban.</p> <p>A locativus (helységnevek keresése); a szenvedő igeragozás perfectumban.</p> <p>Az antik nevek mai azonosítása, az ókori világ helyszíneinek felismerése a térképen.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Pl. a rabszolga és az oroszlán (könnyített szöveg Gellius: Noctes Atticae 5, 14, 10. alapján), Camillus, liberator urbis (könnyített szöveg Livius Ab urbe condita című művéből), Phaedrus IV. 24 (De monte parturienti)</p> <p>Művelődés: A római köznép szórakozása (kocsiverseny, gladiátorviadal, állatviadal).</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A római történelem életmód.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p> <p><i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Locativus, gladiator, kocsihajtás, vadállatviadal

Tematikai egység	IV. De thermis et domibus	Órakeret 8
Előzetes tudás	A magyar nyelv és a már tanult élő idegen nyelv grammatikai rendszere között közös, illetve eltérő vonások felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A latin mondatok elemeztetése; az áttekinthető, a rendszerező és a szintetizáló képesség fejlesztése. Római életmód, az ókori Róma jellegzetességeinek megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Grammatikai ismeretek: Ismétlés: a megismert névmások ragozása. A névmások rendszerbe foglalása: személyes, birtokos, visszaható, a vonatkozó névmás, a fontosabb mutató névmások (a ragozási sajátosságok, párhuzamok rögzítése).	<i>Idegen nyelvek:</i> Párhuzamok a passzív szerkezetben, a mondatrövidítő szerkezetekben.	

<p>Ablativus absolutus; <i>ipse, ipsa, ipsum</i> névmás ragozása.</p> <p>Feliratos emlékek olvasása (a tájékozódás szintjén).</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek, sentenciák. Pl. a Lupercalia-ünnep eredete (Ovidius: Fasti II. 361-376, 379-380).</p> <p>A verselés szerepe, versek olvasása a szótagok hosszának kiemelésével (skandálás). A metrumolvasás szabályainak (pl. elisio) egyre önállóbb alkalmazása (egyéni és közös olvasás).</p> <p>Művelődés: Római lakóház és fürdő.</p> <p>Eia recolamus ének feldolgozása. A karácsony üzenete az európai művészetben.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p> <p><i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Ablativus absolutus, fabula, fürdő, atrium, peristylum, porta, ala</p>

<p>Tematikai egység</p>	<p>V. De medicina</p>	<p>Órakeret 8</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Mondattani alapfogalmak (pl. szófajok felismerése, egyszerűbb mondatok elemzése).</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A fordítástechnika javítása rövid mondatok magyarról latinra fordításával.</p> <p>A görög és a római kultúra egymáshoz való viszonyának megértetése néhány szempontból.</p> <p>Római életmód, az ókori Róma jellegzetességeinek megismertetése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: az ige szótári alakja.</p> <p>Az <i>idem, eadem, idem</i> névmás ragozása; infinitivus imperfectus passivi; álszenvedő igék.</p> <p>A szövegekben előforduló rendhagyó igealakok (a rendhagyó és a szabályos alakok párhuzama).</p> <p>Latin-magyar középszótár, internetes szótárak használata tanári irányítással, szófajok keresése, a szavak grammatikai</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése.</p> <p><i>Földrajz:</i> Topográfiai ismeretek.</p> <p><i>Fizika; biológia-egészségtan:</i></p>	

<p>szempontú csoportosítása (etimológia, szócsalád, tematikai szócsoporthoz, idegen nyelvi párhuzamok felkutatása).</p> <p>A fordítástechnika fokozatos elsajátítása latinról magyar nyelvre fordítással és néhány mondat magyarról latin nyelvre fordításának gyakorlásával.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Pl. Aesculapius Rómába költöztetése (Ovidius: Metamorphoses XV., 658-660, 680-682, 685-692), Solvere volo et solvi volo (Saltatio Iesu)</p> <p>Művelődés: A római orvostudomány.</p>	<p>A tartalomhoz kapcsolódó szakkifejezések, személyiségek. Néhány orvosi latin szakkifejezés (pl. testrészek).</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p> <p><i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Álszenvedő igék, Aesculapius, Hippokratész

Tematikai egység	VI. De virtute et humanitate	Órakeret 9
Előzetes tudás	A magyar nyelv és a már tanult élő idegen nyelv grammatikai rendszere között közös, illetve eltérő vonások felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A latin nyelv nyelvtani jelenségeinek sokoldalú feldolgoztatása.</p> <p>A tanult nyelvek (magyar nyelv és idegen nyelv) közötti hasonlóságok és különbségek tudatosítása.</p> <p>A görög-római kultúrának mint az európai műveltség egyik alapjának és a magyarországi latin hagyományok jelentőségének megismertetése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: a megismert igenevek rendszerezése.</p> <p>Accusativus cum infinitivo; infinitivus perfectus activi et passivi.</p> <p>Az igenevek közül a participiumok, az infinitivusok mondat-tani szerepének magyarázata.</p> <p>A jogi és az egyházi latin néhány szakkifejezése.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek, sentenciák. Pl. Protogenes (könnyített szöveg Plinius: Naturalis Histo-</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése.</p> <p><i>Etika:</i> A lelkiismeret, jó és rossz, bűn és erény. Szokás, hagyomány, törvény. Az egyén választása. Az erények</p>	

ria című műve alapján), Cato Maior de senectute (könnyített szöveg Cicero: Cato Maior de senectute című műve alapján). Művelődés: Virtus Romana.	és a jó élet céljai. A jellem. Önállóság és példakövetés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Accusativus cum infinitivo, virtus, humanitas

Tematikai egység	VII. De temporum ratione	Órakeret 8
Előzetes tudás	A magyar nyelv alak-és mondattani szabályainak ismerete, nyelvhelyességi és stilisztikai ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A névszó- és igeragozási ismeretek segítségével a tudásszintnek megfelelő latin mondatok elemztetése. Az ókori Róma jellegzetességeinek megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: az igeragozás rendszere. Participium instans activi et passivi.</p> <p>A szövegekben előforduló esettani jelenségek értelmezése.</p> <p>A leggyakoribb praepositiók, módosítószavak, kötőszavak felismerése.</p> <p>A grammatika tárgykörébe tartozó tartalmak keresése az interneten.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek, sententiák. Pl. Hyas, avagy a Fiastyúk csillagkép eredete (Ovidius: Fasti V. 169-182)</p> <p>Művelődés: A római időszámítás.</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i> a szövegben használt szavak, kifejezések más nyelvekben.</p> <p><i>Informatika:</i> Tartalmak keresése az interneten. Elektronikus szótárak.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szócsalád, szókezdő elem, Kalendae, Nonae, Idus	

Tematikai egység	VIII. De sacerdotibus	Órakeret 8
-------------------------	------------------------------	-----------------------------

Előzetes tudás	A magyar nyelv és a már tanult élő idegen nyelv grammatikai rendszere között közös, illetve eltérő vonások felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapszintű szövegelemző készség kialakítása, a tárgyalt latin nyelvi kategóriák megértetése. Római életmód, az ókori Róma jellegzetességeinek megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: a megismert főnévi igenevek rendszerezése. Az eddig tanult mondatrövidítő szerkezetek fő szerkezeti elemeinek felismerése mondatelemzéssel.</p> <p>A supinum ablativusa; nominativus cum infinitivo.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Pl. De auguribus (könnyített szöveg Cicero: De divinatione című műve alapján), Phaedrus I. 26. (A róka és a gólya)</p> <p>Művelődés: Római papi testületek.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése. A római történelem vallási intézményei.</p> <p><i>Informatika:</i> Tartalmak keresése az interneten. Az interaktív tábla alkalmazása. Elektronikus szótárak.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Nominativus cum infinitivo, pontifex, Vesta-szűz, augur, haruspex	

Tematikai egység	IX. Cibus Romanorum	Órakeret 8
Előzetes tudás	A magyar nyelv és a már tanult élő idegen nyelv grammatikai rendszere között közös, illetve eltérő vonások felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A latin nyelv nyelvtani jelenségeinek sokoldalú feldolgoztatása. A latin mondatok elemeztetése, az áttekintő, a rendszerező és a szintetizáló képesség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: az igenevek szerepe a mondatban.</p> <p>Gerundium, infinitivus instans activi et passivi.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az irodalomórákon megismert antik szerzők tevékeny-</p>

<p>Szövegfeldolgozás: Pl. Aeneas és vándorló népe megeszi az asztalt (Vergilius: Aeneis VII. 107-117), Martialis: Epigr. V.48., V.76.</p> <p>Művelődés: Római étkezési szokások.</p>	<p>sége. Az időmértékes verselés alapelvei, példái a magyar költészetből.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> a szövegben használt szavak, kifejezések más nyelvekben.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gerundium, instans, cibus, coena</p>

<p>Tematikai egység</p>	<p>X. De statuis Romanis</p>	<p>Órakeret 8</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A magyar nyelv alak-és mondattani szabályainak ismerete, nyelvhelyességi és stilisztikai ismeretek.</p> <p>Kétnyelvű szótárak használatának alapelvei.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Alapszintű szövegelemző készség kialakítása, a tárgyalt latin nyelvi kategóriák megértetése.</p> <p>A görög és a római kultúra egymáshoz való viszonyának megértetése néhány szempontból.</p> <p>Római életmód, az ókori Róma jellegzetességeinek megismertetése.</p> <p>Ismerkedés a római irodalommal.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: a korábban tanult igeneves szerkezetek.</p> <p>Ismerkedés a consecutio temporum szabályaival, az alá- és mellérendelő mondat kötőszavaival.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Pl. Caesar megszünteti a tömeghisztériát (könnyített szöveg)</p> <p>Művelődés: A római szobrászat.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> a szövegben használt szavak, kifejezések más nyelvekben.</p> <p><i>Informatika:</i> interneten elérhető szótárak, internetes szövegkiadások keresése és fel-</p>	

	használása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Consecutio temporum, praesens historicum, Ara pacis Augustae

Tematikai egység	XI. Caius Valerius Catullus	Órakeret 11
Előzetes tudás	A magyar nyelv alak-és mondattani szabályainak ismerete, nyelvhelyeségi és stilisztikai ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegelemző és fordítási készség fejlesztése ismert, kommentárral ellátott és kommentár nélküli szövegeken. Verses vagy prózai szöveg (memoriter) tanulási technikájának elsajátítása, a memorizálás segítése. A görög-római kultúrának mint az európai műveltség egyik alapjának és a magyarországi latin hagyományok jelentőségének megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Grammatikai ismeretek: Ismétlés: a szöveghez kapcsolódó alaktani és mondattani ismeretek. Appositio praedictiva, attributum praedictivum. Szövegfeldolgozás: Pl. Catullus: III. V., XI., LXXII., LXXXV., CII. Művelődés: Catullus élete és munkássága; a hellénisztikus költészet; a neoterikusok; szöveghez kapcsolódó verstani ismeretek (hendecasyllabus); Catullus költészete (a szerelmi szenvedély Catullusnál, Sappho és Catullus, verselemzések és összegző áttekintés.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az irodalomórákon megismert antik szerzők tevékenysége. Az időmértékes verselés alapelvei, példái a magyar költészetből. <i>Etika:</i> A lelkiismeret, jó és rossz, bűn és erény. Szokás, hagyomány, törvény. Szeretet, barátság, szerelem, sexualitás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Appositio praedictiva, attributum praedictivum, iambus, memoriter, metrika, művészi tagolás, skandálás, otium Catullianum, miser Catullus.	

Tematikai egység	XII. Titus Livius	Órakeret 10
Előzetes tudás	A magyar mondat szerkezeti egységei. A mondat egységeinek azonosítása, a közöttük levő kapcsolatok felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegelemző és fordítási készség fejlesztése ismert, kommentárral ellátott és kommentár nélküli szövegeken. A szótárhasználat elsajátíttatása kis-, közép és internetes szótár segítségével.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Grammatikai ismeretek: Év végi ismétlés. Participium coniunctum. Ismerkedés az alárendelő kötőszavakkal. Szövegfeldolgozás: Pl. Titus Livius: Mucius Scaevola (Ab urbe condita II. XII-XIII.1.) Művelődés: Titus Livius történeti munkájából származó szemelvények feldolgozása (római hősök és Róma történetének sajátos ábrázolása, a szerző utóélete).	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A római történelem a kezdetektől Augustus koráig.</p> <p><i>Etika:</i> A lelkiismeret, jó és rossz, bűn és erény. Szokás, hagyomány, törvény. Az egyén választása. Az erények és a jó élet céljai. A jellem. Önállóság és példakövetés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Participium coniunctum, ut finale, cum historicum	

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	Ismerjék fel az igeneveket és a mondatrövidítő szerkezeteket, valamint legyenek képesek összetett mondatok értelmezésére. Tudjanak ismert latin szöveget helyes intonációval, verses szöveget a megfelelő időmérték szerint felolvasni. Legyenek képesek ismeretlen nyelvtani elemeket nem tartalmazó mondatok készségi szintű elemzésére
---	--

	<p>és magyarra fordítására tanári segítséggel vagy kommentárral, az alapszókinccs megfelelő elsajátítása mellett. Tudjanak memoriterek felidézni és egyszerű latin mondatokat önálló megalkotni.</p> <p>Legyenek képesek több szempontból elemezni az olvasott rövidebb műveket vagy hosszabb alkotásokból vett részleteket (pl. szerzői szándék, stilisztikai elemek, az alkotás utóélete, személyes vélemény szerint). Alkossanak képet a tárgyalt szerzők műveinek az európai és a magyar művelődésre gyakorolt hatásáról.</p>
--	---

11. évfolyam

Tematikai egység	I. Titus Lucretius Carus		Órakeret 9
Előzetes tudás	Klasszikus szövegek hagyományos magyar ejtés szerinti felolvasása. A grammatikai-stilisztikai szakkifejezések, az alaktani ismeretek helyes alkalmazása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A latin nyelvtani jelenségek ismeretének elmélyítése, sokoldalú alkalmaztatása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>Grammatikai ismeretek: Alaktani ismeretek ismétlése (az öt declinatio, az igeragozás rendszere).</p> <p>Coniugatio periphrastica activa et passiva (két eddig különálló nyelvtan összekapcsolása, a kellés kifejezési módjainak gyakorlása).</p> <p>Szövegfeldolgozás: Részletek Lucretius De rerum natura c. tankölteményéből (pl. Venus-himnusz I. 1-20, Porszem-hasonlat II. 112-124).</p> <p>Művelődés: Lucretius költészete (Epikurosz és Lucretius, Lucretius költészetének jellemzői, Lucretius hatása).</p>		<p><i>Filozófia:</i> görög filozófiai problémák római szerzőknél.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p> <p><i>Fizika:</i> atomelmélet.</p>	
Kulcsfogalmak/	coniugatio periphrastica, epikureizmus, atomos, tanköltemény		

fogalmak	
-----------------	--

Tematikai egység	II. Vita et rhetorica Ciceronis	Órakeret 11
Előzetes tudás	<p>A latin szövegek megértéséhez szükséges nyelvtani ismeretek.</p> <p>Fordítástechnikai alapismeretek.</p> <p>Róma eredete, a görög és a római kultúra kapcsolata, a római életmód jellemzői.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A megismert fordítástechnikai és szövegelemző módszerek folyamatos gyakorlásával a szövegértési és fordítási készség fejlesztése.</p> <p>A római hagyományok szerepének felismertetése a tárgyalt szerzők műveiben.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: igenevek képzése, az accusativus cum infinitivo, melléknevek fokozása, az adverbiumok képzése és fokozása.</p> <p>A gerundium, a gerundivum és a gerundivumos szerkezet. a consecutio temporum főszabályai.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Részletek Cicero beszédeiből és életrajzához kapcsolódó leveleiből (pl. az alábbiakból: In Catilinam I., Ad familiares XIV. 1. De signis, Ad Quintum fratrem I. 2.).</p> <p>Művelődés: Partitio orationis (a szónoki beszéd részei), a körmondat. Cicero beszédeiből, leveleiből származó szemelvények feldolgozása (a szerző pályafutásának, értékelése).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Stílus és mondanivaló kapcsolata.</p> <p><i>Etika:</i> A lelkiismeret szabadsága és a személy erkölcsi felelőssége. Szándék és következmény. Önmegvalósítás és önkorlátozás.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	<p>Gerundivumos szerkezet, Körmondat (periodus), oratio, prózaritmus, retorika, retorikai eszköz, szónoki kérdés, költői kérdés, in medias res, atticizmus, asianizmus, eklektikus stílus, pater patriae.</p>	

Tematikai egység	III. Philosophia Ciceronis	Órakeret 11
Előzetes tudás	A grammatikai-stilisztikai szakkifejezések, az alaktani ismeretek helyes alkalmazása. Fordítástechnikai alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A grammatikai elemzőkészség fejlesztése, a mondattani és az esettani ismeretek kibővítése, rendszereztetése. Az európaiság gyökereinek mélyebb megértetése a tárgyalt szerzők hatását értékelve.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: mutató és vonatkozó névmások, nominativus cum infinitivo.</p> <p>Az esettan fogalma. A nominativus használata Az accusativus használata.</p> <p>Latin-magyar középszótár használata, tanári irányítás nélkül közepes nehézségű szövegek fordítása. Internetes szótárak segítségével transzformációs feladatok elvégzése.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Részletek Cicero Somnium Scipionis című művéből (pl. a 13-17, 25-26 fejezetekből).</p> <p>Művelődés: Cicero filozófiai műveiből származó szemelvények feldolgozása (a szerző filozófiai és etikai nézeteinek értékelése, utóéletének jelentősége).</p> <p>A geocentrikus világgép.</p> <p>Veni redemptor gentium ének feldolgozása.</p>		<p><i>Etika:</i> A lelkiismeret szabadsága és a személy erkölcsi felelőssége. A valláserkölc értékei a világi etikában.</p> <p><i>Filozófia:</i> görög filozófiai problémák római szerzőknél.</p> <p><i>Fizika:</i> geocentrikus világgép.</p> <p><i>Informatika:</i> tartalom keresése az interneten; internetes szótárak használata; az IKT használata.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	accusativus fajták (pl. loci, temporis), eklektikus filozófia	

Tematikai egység	IV. Caius Iulius Caesar	Órakeret 9
-------------------------	--------------------------------	-----------------------

Előzetes tudás	<p>A grammatikai-stilisztikai szakkifejezések, az alaktani ismeretek helyes alkalmazása.</p> <p>A latin szövegek megértéséhez szükséges nyelvtani ismeretek.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Eredeti latin szövegek önálló olvastatása, szabatos magyar fordítottatása tanári segítséggel vagy megfelelő kommentárral.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: mutató névmások, ablativus absolutus.</p> <p>A genitivus és a dativus használata.</p> <p>A grammatika tárgykörébe tartozó tartalmak keresése az interneten.</p> <p>Az interaktív tábla alkalmazása.</p> <p>A fordítástechnika fejlesztése ismert és kommentár nélküli szövegeken változatos módszerekkel (pl. dialógus, konstruálás, Rosenthal, mondatelemző ágrajz, a szöveg művészi tagolásának áttekintése, transzformációs gyakorlatok).</p> <p>Szövegfeldolgozás: Részletek Caius Iulius Caesar műveiből. Pl. emberáldozat a galloknál (De bello Gallico VI. 16.), a gallok istenei (De bello Gallico VI. 17.), Pompeius halála (De bello civili III. 103-104).</p> <p>Művelődés: Iulius Caesar műveiből származó szemelvény feldolgozása politikai pályafutásának és nézeteinek elemzésével.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szavak eredete, párhuzamok keresése a szavak jelentésében. Stílus és mondanivaló kapcsolata.</p> <p><i>Informatika:</i> Tartalmak keresése az interneten. Az interaktív tábla alkalmazása. Elektronikus szótárhasználat.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	<p>genitivus (pl. possessivus, qualitatis, quantitatis, subiectivus, obiectivus, partitivus), dativus (pl. commodi, incommodi, auctoris, finalis), elemző olvasás, elemző fordítás, clementia Caesaris, történetírás, commentarius</p>	

Tematikai egység	V. Liber I. Aeneidos	Órakeret 11
-------------------------	-----------------------------	------------------------------

Előzetes tudás	<p>A latin nyelvtani jelenségek ismeretének elmélyítése, sokoldalú alkalmaztatása.</p> <p>Ismeretlen nyelvtani elemeket nem tartalmazó mondatok készségi szintű elemzése és magyarra fordítása tanári segítséggel vagy kommentárral.</p> <p>Róma eredete, a görög és a római kultúra kapcsolata, a római életmód jellemzői.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A megismert fordítástechnikai és szövegelemző módszerek folyamatos gyakorlásával a szövegértési és fordítási készség fejlesztése.</p> <p>Irodalmi művek iránti befogadókészség és elemzőkészség erősítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: A gerundium, a gerundivum és a gerundivumos szerkezet mondattani szerepe (pl. gerundivumos szerkezet átalakítása tárggyal álló gerundiummá és viszont).</p> <p>Az ablativus használata.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Részletek Vergilius: Aeneis című eposzának I. könyvéből. Pl. prooemium (1-33), Aeneas a karthágói Iuno-templomban (459-465), belép Dido királynő a templomba (494-504).</p> <p>Szállóige kvíz, e-latin használata IKT segítségével. Szövegelemző, fordítást segítő gyakorlatok az IKT segítségével.</p> <p>Művelődés: Vergilius élete és munkássága; az Aeneis szerkezete.</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i></p> <p>szavak, kifejezések továbbélése, leánynyelvek szóhasználata.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A görög történelem kezdetei.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	<p>ablativus (pl. loci, temporis, rei efficientis, auctoris, comparationis, instrumenti, sociativus, modi, mensurae, limitationis), stilisztikai alakzat (schemae et tropi), interpretálás</p>	

Tematikai egység	VI. Liber II. Aeneidos.	Órakeret 11
Előzetes tudás	<p>Az időmértékes verseléssel írt költemények skandálása.</p> <p>Irodalmi művek értelmezésének módszertana.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A magyar nyelv, az élő idegen nyelvek és a latin nyelv közötti logikai-nyelvészeti (a szókincsben megfigyelhető, grammatikai) párhuzamok kerestetése.</p> <p>A megismert fordítástechnikai és szövegelemző módszerek folyamatos gyakorlásával a szövegértési és fordítási készség fejlesztése.</p> <p>A görög-római kultúra magyar művelődésben betöltött hatásának értékelésére és megbecsülésére nevelés.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: participium coniunctum.</p> <p>Alárendelő összetett mondatok a latin nyelvben. Alanyi és tárgyi mellékmondatok. Kérdő alanyi és tárgyi mellékmondatok (függő kérdés). Célzatos alanyi és tárgyi mellékmondatok (függő felszólítás). Célhatározói mellékmondatok.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Részletek Vergilius: Aeneis című eposzának II. könyvéből. Pl. az elbeszélés nehézségei (1-13.), Laokoon ellenzi a faló bevontatását (40-39), Laokoón halála (201-224), Aeneas és Hektór; Aeneas felébred, és szétnéz (291-313), Aeneas találkozik a városban Panthusszal (324-327), csodálatos láng Iulus feje fölött (681-698).</p> <p>Művelődés: A görög szobrászat.</p>	<p><i>Idegen nyelvek:</i></p> <p>Hasonló szerkesztési, grammatikai rendszer (pl. alárendelő mondatok).</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>stilisztikai példatár, szinonima, főnevesülés, metrika, mozgás- és érzelem-ábrázolás a szobrászatban</p>

<p>Tematikai egység</p>	<p>VII. Liber IV. Aeneidos.</p>	<p>Órakeret 11</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Ismeretlen nyelvtani elemeket nem tartalmazó mondatok készségi szintű elemzése és magyarra fordítása tanári segítséggel vagy kommentárral.</p> <p>Egyszerű latin mondatok és ezekből épülő rövid szövegek önálló alkotása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-</p>	<p>Eredeti latin szövegek önálló olvastatása, szabatos magyar fordítottatása tanári segítséggel vagy megfelelő kommentárral.</p>	

fejlesztési céljai	A római hagyományok szerepének felismertetése a tárgyalt szerzők műveiben.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: coniugatio periphrastica activa.</p> <p>Következményes mellékmondatok, quod kötőszós értelmezői mellékmondatok (függő kijelentés), okhatározói mellékmondatok.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Részletek Vergilius: Aeneis című eposzának IV. könyvéből. Pl. Aeneas előadásának hatása Didóra (1-14), Dido nem tud szenvedélyén úrrá lenni (68-85), Dido átka (622-629), Dido felelősségre vonja Aeneas (314-324).</p> <p>Művelődés: Görög-római festészet és mozaikművészet. Dido és Aeneas kapcsolata.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Verselemzés, irodalmi alkotások befogadása.</p> <p><i>Etika:</i> A lelkiismeret szabadsága és a személy erkölcsi felelőssége. Szándék és következmény. Önmegvalósítás és önkorlátozás.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	skandalás, eredeti szöveg, műfordítás, pius vagy impius Aeneas	

Tematikai egység	VIII. Liber VI. Aeneidos.	Órakeret 11
Előzetes tudás	A grammatikai-stilisztikai szakkifejezések, az alaktani ismeretek helyes alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A grammatikai elemzőkészség fejlesztése, a mondattani ismeretek kibővítése, rendszereztetése.</p> <p>A megismert fordítástechnikai és szövegelemző módszerek folyamatos gyakorlásával a szövegértési és fordítási készség fejlesztése.</p> <p>Az európaiság gyökereinek mélyebb megértetése a tárgyalt szerzők hatását értékelve.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Grammatikai ismeretek: Ismétlés: coniugatio periphrastica		<i>Idegen nyelvek:</i>

<p>passiva.</p> <p>Időhatározói mellékmondatok.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Részletek Vergilius: Aeneis című eposzának VI. könyvéből. Pl. invocatio (264-272), Aeneas az Alvilágban vigasztalni próbálja Didót (455-476), Róma hivatása (847-853), az Elysium mezői (637-641), Aeneas találkozik Anchisesszel (684-694).</p> <p>Művelődés: A lélek élete a test halála után (görög-római gondolkodók nézetei).</p>	<p>szavak, kifejezések továbbélése, leánynyelvek szóhasználat.</p> <p><i>Etika:</i> A lelkiismeret szabadsága és a személy erkölcsi felelőssége. A valláserkölcser értékei a világi etikában.</p> <p><i>Filozófia:</i> görög filozófiai problémák római szerzőknél.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Cum temporale, cum historicum, sztoicizmus, lélekvándorlás.

Tematikai egység	IX. Libri VII-XII. Aeneidos.	Órakeret 11
Előzetes tudás	Ismert latin szöveg helyes intonációval, verses szöveg megfelelő időmérték szerint felolvasása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szótárhasználat fejlesztése különböző szótárak önálló használatával. Az európaiság gyökereinek mélyebb megértetése a tárgyalt szerzők hatását értékelve.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: esettani jellegzetességek.</p> <p>Megengedő, feltételes és hasonlító mellékmondatok.</p> <p>A szóképzés formái, gyakorlata (az ige-, főnév-, melléknév-képzők, képzett szavak keresése).</p> <p>Szövegfeldolgozás: Részletek Vergilius: Aeneis című eposzának VIII-XII. könyvéből. Pl. Augustus és Agrippa Aeneas pajzsán (VIII. 678-684), Kleopátra és a keleti istenek a pajzsán (VIII. 696-706), Nisus és Euryalus hőstette (IX. 394-</p>	<p><i>Etika:</i> A lelkiismeret szabadsága és a személy erkölcsi felelőssége. Szándék és következmény. Önmegvalósítás és önkorlátozás.</p> <p><i>Informatika:</i> tartalom keresése az interneten; internetes szótárak használata; az IKT</p>	

<p>449), Aeneas és Turnus párviadala (XII. 919-952). A magyar-ról latin nyelvre történő fordítás gyakorlása néhány mondat fordításával.</p> <p>Művelődés: Vergilius és Homérosz. Az Aeneis esztétikai értékei.</p> <p>Jacopone da Todi: Stabat mater c. versének feldolgozása.</p>	<p>használata.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Casus realis, potentialis, irrealis, eposz</p>

<p>Tematikai egység</p>	<p>X. De Eclogis et Georgica</p>	<p>Órakeret 11</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az alapvető mondattani jellegzetességek felismerése és elemzése.</p> <p>Ismert latin szöveg helyes intonációval, verses szöveg megfelelő időmérték szerint felolvasása.</p> <p>Műfajok az ókori görög irodalomban.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A grammatikai elemzőképesség fejlesztése, a mondattani és az esettani ismeretek kibővítése, rendszereztetése.</p> <p>A görög-római kultúra magyar művelődésben betöltött hatásának értékelésére és megbecsülésére nevelés.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: a vocativus. A passivum – a szenvedő szerkezet szerkesztése (mondatok átalakítása: activ-passiv, passiv-activ).</p> <p>Vonatkozó mellékmondatok.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Részletek Vergilius: Eclogae és Georgica című műveiből. Pl. I. ecloga (1-10, 79-84), IV. ecloga (1-10), Orpheus és Eurydice (Georgica IV. 464-506), a polgárháború következményei (Georgica I. 505-509)</p> <p>Művelődés: Vergilius Eclogái; Vergilius Georgicája, Orpheus mítosza Vergiliusnál; Vergilius utóélete.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Nyelvtani párhuzamok (pl. igenevek szerepe, mellérendelés és alárendelés). Verselemzés, irodalmi alkotások befogadása. Radnóti eklogái.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Zeneművek hallgatása (pl. Gluck: Orpheus és Eurydice.)</p> <p><i>Filozófia:</i> görög filozófiai problémák római szerzőknél.</p>	

	<i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	archaikus nyelvezet, stilisztikai példatár, szinonima, főnevesülés, metrika, skandálás, bukolikus téma, idill, tanköltemény, ekloga

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	<p>A tanulók legyenek képesek ismert latin szöveg szókészletének és nyelvtani elemeinek felismerésére és magyarázatára. Ismerjék a szóképzés logikai rendszerét.</p> <p>A tanulók tudjanak megfelelő időmérték szerint felolvasni ismert prózai és verses szöveget, ismerjék fel és magyarázzák meg a szöveg szókészletének és szerkesztésének jellegzetességeit.</p> <p>A tanulók legyenek képesek több szempontból elemezni az olvasott rövidebb műveket, és a hosszabb alkotásokból vett részleteket.</p>
---	--

12. évfolyam

Tematikai egység	I. Quintus Horatius Flaccus	Órakeret 18
Előzetes tudás	<p>Ismert latin szöveg helyes intonációval, verses szöveg megfelelő időmérték szerint felolvasása.</p> <p>A tanult szókincs ismerete, használata.</p> <p>Műfajok az ókori görög irodalomban.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A teljes szókincs elsajátíttatása, alkalmazása.</p> <p>A görög-római kultúra magyar művelődésben betöltött hatásának értékelésére és megbecsülésére nevelés.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: függő beszéd (oratio obliqua). A tiltás gazdag kifejezési formái (gyűjtés olvasmányokból).. A participiumok képzésének és használatának, és a nominativus és accusativus használatának ismételése.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Műfajok az ókori görög irodalomban. Verselemzés, irodalmi alkotások befogadása.</p>

<p>A mondatrövidítő szerkezetek (nominativus cum infinitivo, accusativus cum infinitivo, ablativus absolutus, participium coniunctum, ablativus absolutus mancus) transzformálása egyszerű példákon.</p> <p>Ismerkedés a restituált ejtéssel.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Válogatás Quintus Horatius Flaccus költeményeiből. Pl. Ad Maecenatem (Carm. I. 1.), Ad Thaliarchum (Carm. I. 9.), Ad Leuconoen (Carm. I. 11.), Ad Aris-tium Fuscum (Carm. I. 22.), Ad Licinium (Carm. II. 10.), Odi profanum volgus (Carm. III. 1. 1-4), Ad Lydiam (Carm. III. 9.), Ad Hebrum (Carm. III. 12.), Ad Melpomenem (Carm. III. 30.), Ad Tibullum (Epist. II. 4.), De arte poetica (Epist. II. 3., részletek).</p> <p>A stilisztikai-verstani ismeretek rendszerezése (verslábak, metrumok, strófaszerkezetek). A gyakoribb strófák felismerése, s a metrumolvasás szabályainak alkalmazásával történő felolvasása. A műfordítás problémái és sajátossága.</p> <p>Művelődés: Horatius költeményeinek feldolgozása (pályafu-tásának sajátosságai, filozófiai nézeteinek megjelenítése költeményeiben, alkotásainak esztétikai értékei, a szerző utóéle-te, műfordítási problémák).</p>	<p>Stílus és mondanivaló kap-csolata. Verslábak, strófa-szerkezetek, a műfordítás problémái. Berzsenyi és Ho-ratius; Babits és Horatius.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> szavak, kifejezések továb-b-élése, leánynyelvek szóhasz-nálata.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Ró-mai történelem Augustus korában.</p> <p><i>Etika:</i> A lelkiismeret szabad-sága és a személy erkölcsi felelőssége.</p> <p><i>Filozófia:</i> görög filozófiai problémák római szerzőknél.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>oratio recta, oratio obliqua, stilisztikai példatár, szinonima, főnevesülés, metrika, skandálás, eredeti szöveg, műfordítás, strófa, kakofónia, carpe diem, aurea mediocritas, himnusz</p>

<p>Tematikai egység</p>	<p>II. Publius Ovidius Naso</p>	<p>Órakeret 14</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Fordítástechnikai alapismeretek. Irodalmi művek értelmezésének módszertana.</p>	
<p>A tematikai egy-ség nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A szótárhasználat fejlesztése különböző szótárak önálló használatával. Irodalmi művek iránti befogadókészség és elemzőkészség erősítése.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: a gerundiumról gerundivumról, körülírt igeragozásról és a genitivus és dativus használatáról tanultak ismétlése.</p> <p>A coniunctivusok önálló használata. (pl. hortativus, optativus, dubitativus). A főmondati és a mellékmondati coniunctivusok szerepének megkülönböztetése.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Válogatás Publius Ovidius Naso költeményeiből. Pl. Apollo et Daphne (Metamorphoses I. 545-567), Daedalus et Icarus (Metamorphoses VIII. 183-235), Pygmalion (Metamorphoses X. 247-258, 270-289), Chiron (Fasti V. 379-414), De nocte fugae (Tristia I. 3., 1-24). A bilinguis szövegek fordítástechnikája, szövegértelmezési sajátosságai az ismerkedés szintjén.</p> <p>Művelődés: Ovidius műveiből származó szemelvények feldolgozása (viszonya a hatalomhoz, görög és római mítoszok feldolgozása, költői bravúrok a verseiben, a költő utóélete).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Stílus és mondanivaló kapcsolata.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> Hasonló szerkesztési, grammatikai rendszer (pl. gerundium, oratio obliqua).</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p> <p><i>Informatika:</i> tartalom keresése az interneten; internetes szótárak használata; az IKT használata.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	coniunctivus hortativus, coniunctivus optativus, coniunctivus dubitativus, carmen et error, poeta natus, poeta doctus

Tematikai egység	III. Lucius Annaeus Seneca	Órakeret 8
Előzetes tudás	<p>Klasszikus szövegek hagyományos magyar ejtés szerinti felolvasása.</p> <p>Egyszerű latin mondatok és ezekből épülő rövid szövegek önálló alkotása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A latin nyelvtani jelenségek ismeretének elmélyítése, sokoldalú alkalmaztatása.</p> <p>Eredeti latin szövegek önálló olvastatása, szabatos magyar fordíttatása tanári segítséggel vagy megfelelő kommentárral.</p> <p>A római hagyományok szerepének felismertetése a tárgyalt szerzők műveiben.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Az I. imperativus passivi, a II. imperativus és a supinumok mondattani szerepének magyarázata (a fordítások sokszínűségének bizonyítása, pl. célhatározás, tekintethatározó). A melléknevek és adverbiumok használatának és az accusativus és nominativus használatának ismételése.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Válogatás Lucius Annaeus Seneca prózai műveiből. Pl. Tarts önvizsgálatot minden este! (De ira III. 36.), a panaszkodás nem változtatja meg a sorsot (Cons. ad Pol. IV.), vagyon és filozófia (Epistulae morales XVII. 1-5, 11), bennünk van az isten (Epistulae morales XLI. 1-2, 4-5, 7-8), a rabszolga is ember (Epistulae morales XLVII. 1-5, 10-11, 21).</p> <p>Művelődés: Seneca értelmezése (a sztoikus filozófia, Seneca sajátos stílusa, életének megítélése, utóélete).</p> <p>Karácsonyi ünnepkörhöz kapcsolódó szövegek keresése (IKT felhasználásával).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Stílus és mondanivaló kapcsolata. Prózaelemzés, irodalmi alkotások befogadása.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> szavak, kifejezések továbbélése, leánynyelvek szóhasználat.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Római történelem a Kr.u. I. században.</p> <p><i>Etika:</i> A lelkiismeret szabadsága és a személy erkölcsi felelőssége. Szándék és következmény. Önmegvalósítás és önkorlátozás. A vallás-erkölcs értékei a világi etikában.</p> <p><i>Filozófia:</i> görög filozófiai problémák római szerzőknél.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Supinum, sztoicizmus, „staccato” stílus.

Tematikai egység	IV. Cornelius Tacitus	Órakeret 10
Előzetes tudás	Fordítástechnikai alapismeretek. A görög és a római kultúra kapcsolata.	
A tematikai egység nevelési-	Bilinguis szövegek olvasásának elsajátíttatása. A római hagyományok szerepének felismertetése a tárgyalt szerzők mű-	

fejlesztési céljai	veiben.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p>Grammatikai ismeretek: a deponens és semideponens igék ismétlése (az igék kettőssége – a szabályos ige szenvedő alakjával történő párhuzamba állítása révén). A consecutio temporum szabályainak alkalmazása (a szabályok elemzése latin mondatokban, egyszerű, hiányos mondatok megoldása). A függő kérdés ismétlése.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Válogatás Cornelius Tacitus prózai műveiből. Pl. Előszó az Annaleshez (Annales I. I. 1.), Róma égése és a keresztyének (Annales XV. 44.), Seneca halála (Annales XV. 62-64), a római tömeg a polgárháborúban (Historiae III. 83.).</p> <p>Művelődés: Tacitus történeti műveiből származó szemelvény olvasása (műveinek értéke, a szerző utóélete).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Stílus és mondanivaló kapcsolata. A műfordítás problémái.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> szavak, kifejezések továbbélése, leánynyelvek szóhasználat.</p> <p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> az orvosi latin nyelv egyszerűbb, általános kifejezései, a természettel kapcsolatos szavak, kifejezések.</p> <p><i>Etika:</i> A lelkiismeret szabadsága és a személy erkölcsi felelőssége.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Deponens, semideponens, eredeti szöveg, műfordítás, sine ira et studio, tacitusi tömörség	

Tematikai egység	V. Petronius, Martialis, epigrammata	Órakeret 9
Előzetes tudás	Kétnyelvű szótárak használatának alapelvei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A latin mondatok elemeztetése, az áttekintő, a rendszerező és a szintetizáló képesség fejlesztése.</p> <p>A szótárhasználat elsajátíttatása kis-, közép és internetes szótár segítségével.</p> <p>A fordítástechnika javítása rövid mondatok magyarról latinra fordításá-</p>	

	val.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Alárendelő mondatok ismételése (ut, ne kötőszó használata). A szövegekben előforduló egyszerű és összetett (alá- és mellérendelő mondatok) mondatok, kötőszavak rendszerezése (egyszerű mondatok, ún. mintamondat modellek fordítása).</p> <p>Szövegfeldolgozás: Válogatás Petronius Satyricon c. művéből. Pl. Megérkezés Trimalchio házába (29), A lakoma kezdete (31), A vérfarkas története (62).</p> <p>Válogatás ókori epigrammákból. Pl. Pompei felirat a szerelemről (CIL 6.4091), Az életet élvező ember sírfelirata (CIL 6.15258), Hadrianus Caesar: Animula vagula blandula, Annius Florus et Hadrianus Caesar, Aquincumi orgonaművész siratja művész-feleségét.</p> <p>Válogatás Martialis epigrammáiból. Pl. Ízlés dolga (III. 8.), Saját és megosztott „vagyon” (III. 26.), A kritikus ítéletéről (VIII. 69.). Latin nyelvű feliratok – az ókortól napjainkig, különös tekintettel Pannoniára. Latin szerzők műveinek keresése e-könyvtárakban.</p> <p>Művelődés: Petronius Satyricon c. regényéből származó szemelvény feldolgozása (az ókori regény, Petronius stílusa).</p> <p>Martialis epigrammái (görög előzmények, Martialis jelentősége az epigramma történetében).</p> <p>Pannoniából származó feliratos emlékek (Pannonia sajátosságai, az ókori Pannonia emlékei mai múzeumokban).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>Párhuzamok (pl. a nyelvi jelek rendszere, írásjelek, szóelemek, hangok, névmások rendszere, szófajok rendszere, igeképzés). A magyar nyelvben használt latin és görög eredetű szavak felismerése; latin vagy görög eredetű szavak a média nyelvében. Az időmértékes verselés alapelvei, példái a magyar költészetből.</p> <p><i>Informatika:</i> Tartalmak keresése az interneten. Az interaktív tábla alkalmazása. Interneten elérhető szótárak, internetes szövegkiadások keresése és felhasználása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szócsalád, szókezdő elem, skandálás, eredeti szöveg, műfordítás, kakofónia.

Tematikai egység	VI. Plinius Minor és a római jog	Órakeret 10
-------------------------	---	------------------------------

Előzetes tudás	<p>A grammatikai-stilisztikai szakkifejezések, az alaktani ismeretek helyes alkalmazása.</p> <p>A tanult szókinccs ismerete, használata.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az ezüstkori latin nyelv alapvető sajátosságainak megismertetése.</p> <p>Az önálló tanulás, a digitális képességek, valamint az internetes keresés és szerkesztés fejlesztése.</p>	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p>Grammatikai ismeretek: Az ezüstkori latin nyelv sajátosságai (a stiláris jegyek elkülönítése szövegekben). Az esettani jelenségek kibővítése (a gyakoribb esetek ismert szövegekben történő felismerése és fordítása).</p> <p>Szövegfeldolgozás: Válogatás Plinius Minor leveleiből. Pl. IV. 13. Iskolát alapít szülővárosában, VI. 16. Pompei pusztulása (részletek), X. 96. a keresztyénekről (részletek), X. 97. Traianus válasza.</p> <p>Válogatás római jogi szövegekből. Pl. Jóhiszeműség és az ügyfél érdeke (Gaius 3 ad ed. provinc.), A mater familias erkölcsi kategória (Dig.50.16.46.1 Ulpianus 59 ad ed.)</p> <p>Hírek latinul.</p> <p>Latin nyelvű folyóiratok.</p> <p>Művelődés: Szemelvények Plinius Minor leveleiből (a kortükröződése a szerző írásaiban, az irodalmi levél műfaja).</p> <p>Pompei. A témához kapcsolódó 3D-s rekonstrukciók, filmek, ismeretterjesztő anyagok megtekintése.</p>	<p><i>Idegen nyelvek:</i> szavak, kifejezések továbbélése, leánynyelvek szóhasználat.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Római történelem Augustus korától a Nyugat-Római Birodalom bukásáig.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben; Pompei művészete.</p> <p><i>Informatika:</i> Tartalmak keresése az interneten. Az interneten elérhető különféle elektronikus szótárak használata. Az internetes szótárak iránti kritikus attitűd kialakítása. IKT használata.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	archaikus nyelvezet, stilisztikai példatár, szinonima, főnevesülés, metrika	

Tematikai egység	VII. Keresztyén örökség	Órakeret
-------------------------	--------------------------------	-----------------

		10
Előzetes tudás	Az alapvető mondattani jellegzetességek felismerése és elemzése. Egyszerű latin mondatok és ezekből épülő rövid szövegek önálló alkotása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egyházi latin nyelv alapvető sajátosságainak megismertetése. Eredeti latin szövegek önálló olvastatása, szabatos magyar fordíttatása tanári segítséggel vagy megfelelő kommentárral. Az európaiság gyökereinek mélyebb ismerete a tárgyalt szerzők és szövegek jelentőségét értékelve.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Az alárendelő mondatok ismétlése (pl. cum, quod kötőszó). Az oratio recta és obliqua értelmezése (párhuzam az élő idegen nyelvekkel).</p> <p>Szövegfeldolgozás: Válogatás az ókeresztény irodalomból. Pl. Vulgata: Magnificat (Luc. 1:46-55), Crucifixio (Luc. 23: 33-49), Augustinus Aurelius: Megtérés (Confessiones VIII., 12, 28-30.), Ambrosius: Hymnus II, Liturgia: Symbolum Apostolicum, Requiem, Ordinarium Missae</p> <p>Művelődés: Az ókeresztény irodalom (a latin liturgia, Aurelius Augustinus jelentősége az európai vallás- és művelődéstörténetben).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az egyházi latin nyelv szerepe. Szavak eredete, párhuzamok keresése a szavak jelentésében.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> szavak, kifejezések továbbélése, leánynyelvek szóhasználata.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Római történelem Augustus korától a Nyugat-Római Birodalom bukásáig.</p> <p><i>Etika:</i> A lelkiismeret szabadsága és a személy erkölcsi felelőssége. A valláserkölc értékei.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zeneművek hall-</p>

	<p>gatása.</p> <p><i>Informatika:</i> tartalom keresése az interneten; internetes szótárak használata; az IKT használata.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Credo, Kyrie, Gloria, Agnus Dei, "tolle, lege"

Tematikai egység	VIII. Középkori és reneszánsz latinság	Órakeret 12
Előzetes tudás	<p>A tanult szókincs ismerete, használata.</p> <p>Irodalmi művek értelmezésének módszertana.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A teljes szókincs elsajátíttatása, alkalmazása.</p> <p>Az európaiság gyökereinek mélyebb megértetése a tárgyalt szerzők hatását értékelve.</p> <p>A görög-római kultúra magyar művelődésben betöltött hatásának értékelésére és megbecsülésére nevelés.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Grammatikai ismeretek: Az alárendelő mondatok ismétlése (pl. feltételes és vonatkozó mellékmondatok)</p> <p>Szövegfeldolgozás: Válogatás középkori szövegekből. Pl. Decreta Stephani Regis: De observatione dominici diei (I. VIII.), De strigis (I. XXXIII.), Bulla Aurea Andreae II. regis Hungariae MCCXXII: De iure resistendi, Anonymus (P. Magister): Quare Hungari dicitur? (Gesta Hungarorum 2.), De Almo primo duce (Gesta Hungarorum 3), Chronicon Pictum: Corona et gladius (92.), Petrus Abaelardus: Sabbato ad vespas hymnus, Thomas Aquinas: Lauda, Sion, Carmina Burana: O Fortuna (I. 171.), Tempus est iocundum (1. 791.)</p> <p>Válogatás Janus Pannonius verseiből. Pl. Qualem optat amicam (Epigrammata 140.), Laus Pannoniae (Epigrammata</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Az antik műveltség átörökítése. Vers- és prózaelemzés, irodalmi alkotások befogadása.</p> <p>Stílus és mondanivaló kapcsolata. A műfordítás problémái.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i></p> <p>szavak, kifejezések továbbélése, leánynyelvek szóhasználata.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és</i></p>	

<p>362.), Pro pace (Epigrammata 459.), De Laurentio Valla (Epigrammata 331.), De amygdala in Pannonia nata (Epigrammata 427.), Janus Pannonius moriens (Epigrammata 462.) Válogatás későbbi latin nyelvű irodalomból. Pl. Forgách Ferenc: <i>Eger védelme 1552-ben. Bornemissza Gergely találmánya</i>, II. Rákóczi Ferenc: <i>Surgens e lecto. (Aspirationes principis Christiani)</i> Művelődés: A magyarországi latinság (középkori költemények és Janus Pannonius versei, oklevelekből és történeti művekből vett részletek elemzése, a latin nyelv változása az olvasott részletek tükrében).</p>	<p><i>állampolgári ismeretek:</i> Európai és magyar művelődéstörténet a későókortól napjainkig.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Ora et labora, középkor, reneszánsz</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a tanév végén</p>	<p>A tanulók váljanak képessé ismeretlen szövegben található alaktani, mondattani és szövegszerkesztési jelenségek felismerésére és magyarázatára, majd fordítására. Legyenek képesek szótárt használva ismeretlen latin szöveget jó magyarsággal lefordítani. Tudják rendszerezni, értelmezni és értékelni a szövegek tartalmi hangsúlyait, főbb információit. A tanulók törekedjenek a római irodalom értékeinek megbecsülésére, az európai és a magyar hagyományok tiszteletére.</p>
--	---

5. A tantárgyi értékelés formái, szempontjai

Segítő értékelés a tanítási órán és egy-egy téma összefoglalásakor

A) Feladata:

- ellenőrizni, mit sikerült és mit nem sikerült elsajátítaniuk a tanulóknak;
- visszajelzést adni a tanárnak munkájáról;
- visszajelzést adni a tanulónak és a szülőknek a tanuló haladásáról.

B) Alapelvei:

Az értékelés általános alapelvei tekintetében magunkénak valljuk Zsolnai József értékközvetítő és képességfejlesztő programjában megfogalmazott normákat:

1. Valamilyen módon a tanuló minden megnyilatkozására (teljesítményére, magatartására, szorgalmára) reagálni kell.
2. Sokkal több jutalmazást mint büntetést kell alkalmazni.
3. A büntetést célszerű biztatással összekapcsolni.
4. A büntetés nem lehet megbélyegző.
5. A tanuló pozitív kötődése a feltétele annak, hogy a tanuló elfogadja az értékelést.
6. A gondoskodó büntetés hatásosabb mint a semleges.
7. A negatív értékelés hatását növeli, ha az pozitívat követ. Vagyis a büntetés hatásosabb, ha a tanuló előtte dicséretet kapott.
8. A minimális kényszer és a vele összekapcsolt indoklás együttesen a legnagyobb értékű változást eredményezheti.
9. A büntetés csak akkor ösztönző, ha gyenge a tanulóban a kudarcélmény. Erős kudarcélménynek nincs ösztönző hatása, viszont sok negatív következménye lehet.
10. A finom hatások megőrzik a tanuló érzékenységét, az erős, durva hatások lerontják.
11. A pedagógus értékelő megnyilatkozásaiban a szubjektív hangvétel eredményesebb, mint a tárgyilagosságra törekvő.
12. Egy-egy ráhatásnak nem azonnali a következménye, csak belső érési folyamatot indítottunk el, és csak hosszabb érési idő után jelenik meg a kívánt magatartási forma.

Az előbbieket mellett a következőket szeretnénk megvalósítani:

Az értékelés legyen rendszeres, folyamatos és változatos.

Vegye figyelembe az életkori sajátosságokat. Ennek érdekében egy témazáró dolgozat anyaga lehetőleg ne terjedjen túl 18 óra tananyagán.

Terjedjen ki a személyiségfejlesztés valamennyi területére, adjon sokoldalú információt a tanulóról.

Az ismeretek alkalmazásának készségét sokoldalúan vizsgálja.

Legyen objektív: a követelmények alapján híven tükrözze a tanuló eredményeit és hiányosságait.

Legyen konstruktív, nevelő jellegű.

Készítsen az ismeretek nyelvileg igényes, a szakszókincs pontos használatára szóban és írásban egyaránt.

C) Tartalma:

- Nyelvtani ismeretek ismétlésének ellenőrzése
- Új nyelvtani ismeretek megértésének ellenőrzése
- Mondatmegértés ellenőrzése (ajánlott: ágrajz segítségével)
- Latinról magyarra fordítás ill. magyarról latinra fordítás (retroversio)
- Művelődéstörténeti alapfogalmak értésének ellenőrzése
- Új művelődéstörténeti ismeretek elsajátításának ellenőrzése

D) Módszere

- Tanulók egyéni otthoni munkájának értékelése
hétvégi, hosszabb (évenként növekvő terjedelmű) latinról magyarra fordítás beadása írásban
szótározás, szókincs ellenőrzése
nyelvtani gyakorlatokból álló házi feladat ellenőrzése
- Tanulók munkájának megfigyelése a tanítási órán
memoriter (szállóigék) kikérdezése
nyelvtani ismeretek rendszeres ellenőrzése gyakorlatokkal
nyelvtani ismeretek alkalmazásának ellenőrzése új szöveg fordításánál
- Szóbeli felelet
elemei: ismert, közösen lefordított szöveg elemzése, fordítása
nyelvtani ismeretek ellenőrzése a szöveg elemeinek változtatásával

művelődéstörténeti ismeretek ellenőrzése

fogalommagyarázat

kép, ábra felismerése és magyarázata

összefüggő előadás

- Feladatlap vagy röpdolgozat

elemei: szavak teljes szótári alakkal

nyelvtani ismeretek

művelődéstörténeti ismeretek ellenőrzése

feladatlap formájában

fogalmazás (esszé) formájában

- Témazáró nagydolgozat

latinról magyarra fordítás (egészórás)

művelődéstörténeti témákból

6. Középszintű érettségi témakörök felsorolása

40./2002-es rendelet

7. Függelék:

Tankönyvek:

Czeglédi Sándor: Traditio Viva I. (Református Pedagógiai Intézet)

Czeglédi Sándor: Traditio Viva II. (Református Pedagógiai Intézet)

Czeglédi Sándor: Traditio Viva III. (Református Pedagógiai Intézet)

Czeglédi Sándor: Traditio Viva IV. (Református Pedagógiai Intézet)

Nagy – Kováts – Péter: Latin nyelvtan (Nemzeti Tankönyvkiadó)

Segédkönyvként használhatók továbbá pl.:

Ferenczi Attila – Monostori Martina: Latin nyelvkönyv (Nemzeti Tankönyvkiadó)

N. Horváth Margit: Latin nyelvkönyv I. (Nemzeti Tankönyvkiadó)

N. Horváth Margit: Latin nyelvkönyv II. (Nemzeti Tankönyvkiadó)

N. Horváth Margit: Latin nyelvkönyv III. (Nemzeti Tankönyvkiadó)

N. Horváth Margit: Latin nyelvkönyv IV. (Nemzeti Tankönyvkiadó)

N. Horváth Margit: Latin nyelvi munkafüzet I-II. (Nemzeti Tankönyvkiadó)

M. Nagy Ilona – Tegye Imre: Latin Nyelvtan (Tankönyvkiadó)

Mayer-Tegyey: Gradus ad parnassum. (Tankönyvkiadó)

8. Az érettségi vizsgára jelentkezés

Iskolánkban a szaktanár tudomásával lehetséges. Az érettségi vizsgára jelentkezés feltétele, hogy a tanuló az e tantervben meghatározott követelményeket teljesítse. Minden diáknak lehetősége van a 10. évfolyamtól kezdve latin nyelvből előre hozott érettségi vizsgát tenni. (100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet 9§ (3)) Ennek előfeltétele, hogy a tanuló az első idegen nyelvre vonatkozó helyi tanterv anyagából sikeres osztályozó vizsgát tegyen.